

риали бѣха сѣщо много оскѣдни. Но това, което особено много повреди на атаката, бѣше недостатъчната проученостъ на обекта, който трѣбваше да се овладѣва.

На 3 ноемврий подирѣ обѣдъ, войскитѣ пристигатъ на позицията — следъ осемъ дневенъ усиленъ, изнурителенъ пѣтъ. Нѣколко часа непрекъснато, до следъ полунощъ, се приготвяватъ окопи за всѣка евентуалностъ, а въ 4 и половина часа сутринята се заповѣдва превземането на укрепленията. Мѣстностъ, пѣтища и бродове неизвестни и на самитѣ командири, войницитѣ затѣватъ или се давятъ въ Кара су, а мнозина намѣриха смъртта си върху своитѣ собствени ножове при прескачането на рѣката.

Нареждането за атаката дава Фердинандъ. Тя се извършва по негово желание. Той искаше да има въ ржката си това единствено прикритие на Цариградъ. Намаляването на войската, изчерпването силитѣ на настѣпващитѣ колони при една неорганизирана прехрана и при крайно лошитѣ съобщения не бѣха причини за снисхождението на Фердинанда. Голѣмитѣ, написани вече, епопеи бѣха малко за неговото огромно честолюбие. Веднага следъ получаване на предложението отъ Турция за миръ, Фердинандъ телеграфира въ главната квартира, че „отъ една седмица ние имаме въ войната само отрицателни резултати“.

Нашитѣ части още не бѣха се успокоили отъ напрежението на току преживѣнитѣ огнени урагани, но трѣбваше да се движатъ усилено, за да минатъ голѣмото пространство между димящата още бойна линия и новитѣ позиции. Противникътъ отстъпваше извънредно бърже, понеже не искаше да преживѣе нова катастрофа. Съприкосновение между дветѣ неприятелски армии не можеше да има, за да се завърже ново сражение. Прехвърлянето къмъ изтокъ на тия огромни въоръжени маси при най-първобитни съобщителни срѣдства, бѣше единъ голѣмъ подвигъ, който бележи само една рѣдка издържливостъ. При Одринъ се изчакаха сръбски войски, за да се освободятъ наши части, предназначени за новата цариградска операция. Всичко това забавяше последната, но за царя на българитѣ — и това не сѣ съображения.

Фердинандъ не се задоволява само да направи укоръ на щаба на армията си, че не е могълъ да намѣри противника да го бие, за да отбележи „положителни“ резултати. Той заповѣдва направо „да се нападнатъ часъ по-скоро турцитѣ при Чаталджа“. За него не е важно дали това дѣло е организирано технически и дали може да се организира така бърже съ разполагаемитѣ сили. Той иска да бжде извършена непременно атаката, поради което се явява на 1 ноемврий въ Лозенградъ, въ главната квартира, откъдето телеграфира на правителството да не преговаря още съ Турция за миръ и да не съобщава на съюзницитѣ нейното предложение. Това запретително нареждане е дадено отъ името на българската армия и, поради това, може да се допусне, че Фердинандъ е вземалъ предварително удобрителното мнение на нейнитѣ върховни командири; че се е отстоялъ воененъ съветъ, при който командувашитѣ генерали сѣ се изказали свободно или сѣ се приспособили къмъ каприза на Фердинанда. Фердинандъ е пожелалъ да говори само съ своя помощникъ и съ началникъ щаба на главната квартира. Въ този съветъ, устроенъ отъ него на бърже, е билъ доведенъ да присѣтствува и неговиятъ секретаръ Добровичъ, за да се произнесе и той по въпроса: трѣбва ли да се атакува веднага Чаталджа?

Щабътъ на армията се е произнесълъ, че да се извърши нападението веднага е невъзможно, понеже: 1) санитарното състояние на войската е лошо; 2) духътъ, поради лошата прехрана и болеститѣ, е много отпадналъ; 3) III-тата армия още не е съсрѣдоточена — намира се въ движение; 4) липсва тежка артилерия; 5) нѣма още сведения за неприятелскитѣ позиции. Понеже Фердинандъ, при все това, не е останалъ убеденъ отъ тия тежки аргументи, решилъ да натисне бутона на войната, като налага единъ компромисъ: да замине на позицията една група отъ офицери: помощникъ н-къ щаба, н-кътъ на артилерията, която на чело съ генералъ